

Utrikesutskottets betänkande

1977/78:13

med anledning av berättelser om verksamheten inom Europarådet och motioner om åtgärder för att stärka Europarådets politiska roll

Skrivelserna och motionerna

Med skrivelse 1977/78:6, dagtecknad den 16 juni 1977, har regeringen till riksdagen överlämnat redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under år 1977.

Med redogörelse 1977/78:4, dagtecknad den 16 juni 1977, har den svenska delegationen vid Europarådets parlamentariska (rådgivande) församling överlämnat berättelse rörande församlingsmötena under tiden maj 1976–januari 1977 (28:e sessionen).

I motionen 1976/77:669 av Bertil Lidgard m. fl. (m) om Europarådet och Europaparlamentet hemställs att riksdagen anhåller att regeringen måtte överväga vilka åtgärder som behöver vidtagas för att tillförsäkra vårt land rimligt inflytande på den verksamhet som förekommer i de mellanstatliga politiska organisationerna på europeisk nivå och rimligt utbyte av där bedrivet arbete samt för riksdagen redovisar åtgärder, ägnade att tillgodose detta syfte.

I motionen 1977/78:899 av Bengt Sjönell m. fl. (c, m, fp, s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om behovet att stärka Europarådets politiska roll.

Utgångspunkten för motionen 669 är att införandet av direktval till Europaparlamentet – dvs. EG:s parlamentarikerförsamling – kommer att medföra en ny Europamedvetenhet i EG-länderna. Riskén framstår att en redan iakttagen tendens inom EG att nära nog överta ursprungliga Europarådsfrågor ytterligare förstärks, framhåller motionärerna. En sådan utveckling skulle vara ägnad att försvaga det svenska inflytandet på det mellanstatliga samarbetet i Europa. Om Europarådet försvagas till förmån för EG kommer vi efter hand att kunna bli tämligen isolerade i politiskt avseende på kulturens, vetenskapens, utbildningens, juridikens och andra områden. Mot denna bakgrund hävdar motionärerna att Sverige måste skärpa sitt intresse för de europeiska organisationernas verksamhet, bl. a. genom att verka för att Europarådet av sina medlemsstater beviljas bättre resurser.

I motionen 899 erinras om att det europeiska mellanstatliga samarbetet under de senaste åren breddats och i åtskilliga avseenden fördjupats. Portugals och Spaniens upptagande som medlemmar av Europarådet är exempel härpå. Den pågående diskussionen om Greklands, Spaniens och Portugals medlemskap i de europeiska gemenskaperna (EG) samt beslutet

om införande av direkta val till Europaparlamentet nämns som andra exempel.

Sverige har ett intresse av att Europarådet som forum för nästan alla Västeuropas stater skall utnyttjas för politiska rådslag, framhåller motionärerna. Rådets möjligheter att verka för europeisk samverkan bör därför effektiviseras.

I första hand är det enligt motionärerna regeringen som kan verka för ett stärkande av Europarådets roll i det europeiska samarbetet. När nya samarbetsprojekt diskuteras bör bredast möjliga europeiska samarbetsformer eftersträvas, och härvidlag måste Europarådet spela en betydelsefull roll. Regeringen bör även verka för att Europarådssekretariatets resurser utnyttjas rationellt och anpassas efter föreliggande behov.

Men även de svenska ombuden i Europarådets parlamentariska församling har sitt ansvar för att stärka Europarådet, fortsätter motionärerna. Genom att få möjlighet att mera i detalj följa utarbetandet av rapporter och resolutionsförslag under utskottsarbetet skulle de svenska ledamöterna kunna påverka församlingsarbetet i än högre grad än vad som nu är fallet. En ökad aktivitet från ombudens sida torde förutsätta ökade sekretariatsresurser.

Utskottet

Utskottet har genomgått verksamhetsberättelserna från regeringen (Skr. 1977/78:6) och från delegationen vid Europarådets parlamentariska församling (Redog. 1977/78:4). Utskottet finner inte anledning avge något särskilt yttrande över dessa berättelser.

I de båda aktuella motionerna dryftas en grundläggande fråga i Europapolitiken, nämligen hur Sverige skall bevara ett inflytande i de europeiska samarbetsorganen under en tid då samarbetet inom de europeiska gemenskaperna (EG), där Sverige icke är medlem, byggs ut såväl geografiskt som innehållsmässigt. I de båda nu aktuella motionerna pekas på den roll Europarådet spelar och på önskvärdheten av att denna roll stärks.

I fråga om de av motionärerna angivna exemplen på arbetet att konsolidera och utvidga EG är nuläget följande. Sedan parlamenten i EG:s nio medlemsstater numera ratificerat överenskommelsen om införande av direktval till Europaparlamentet kommer de första valen att hållas i samtliga stater under perioden 7–10 juni 1979. – Tre utanförstående europeiska länder har sökt medlemskap i gemenskaperna, nämligen Grekland, Spanien och Portugal. Inom Brysselkommissionen pågår förberedelser för konkreta förhandlingar om medlemskap. De problem som aktualiseras vid en utvidgning är många och stora.

Även om således framstegen inom de europeiska gemenskaperna på dessa områden liksom på många andra är långsamma, är de utan tvivel påtagliga. Utskottet finner många av de av motionärerna anförda synpunkterna förtjänta av fortsatt uppmärksamhet.

Utskottet har tidigare haft anledning betona vikten av det arbete som utförs inom Europarådet. Senast skedde detta år 1972, då utskottet bl. a. instämde i departementschefens bedömning att det i dåvarande läge var ett uppenbart svenskt intresse att värna och att befästa Europarådets ställning i det europeiska samarbetet (UU 1972:13). Denna bedömning är enligt utskottets mening giltig även i dagens situation.

I regeringsdeklarationen vid årets utrikesdebatt framhölls att Europarådets betydelse skulle stärkas om rådet koncentrerade sitt arbete på ett begränsat antal områden som ligger i linje med organisationens huvuduppgifter: människors grundläggande rättigheter och deras sociala trygghet. Utskottet ansluter sig till detta yttrande och ser det som ett uttryck för regeringens vilja att stärka Europarådets ställning. I sammanhanget vill utskottet erinra om att även kultur- och utbildningsfrågor, ungdomsfrågor och juridiskt samarbete torde få anses tillhöra Europarådets huvuduppgifter.

Europarådets parlamentariska (rådgivande) församling är icke bunden av de prioriteringar som fastställts för regeringssamarbetet inom Europarådet. Församlingen beslutar själv om sitt arbetsprogram, som bl. a. även innefattar parlamentarisk granskning av verksamheten i åtskilliga andra internationella organisationer, t. ex. OECD. Det synes mot denna bakgrund av vikt att de svenska representanterna har tillgång till tillräckliga och efter sitt ändamål avpassade sekretariatsresurser som möjliggör för dem att utöva ett aktivt inflytande på arbetet i församlingen. Denna fråga behandlas av utskottet i annat sammanhang.

Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna i fråga torde böra ges regeringen till känna.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen lägger skrivelsen 1977/78:6 till handlingarna,
2. att riksdagen lägger redogörelsen 1977/78:4 till handlingarna,
3. att riksdagen med anledning av motionerna 1976/77:669 och 1977/78:899, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Stockholm den 20 april 1978

På utrikesutskottets vägnar
ALLAN HERNELIUS

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Allan Hernelius (m), Anna Lisa Lewén-Eliasson (s), förste vice talmannen Torsten Bengtson (c), Erik Adamsson (s), Anna-Lisa Nilsson (c), Sture Palm (s), Ingrid Sundberg (m), Sture Ericson (s), Sture Korpås (c), Gertrud Sigurdson (s), David Wirmark (fp), Jan Bergqvist (s), Rune Ångström (fp) och Axel Andersson (s).

